Försäkringskassans allmänna råd

ISSN 1652-8743

Försäkringskassans allmänna råd om ändring i Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) om assistansersättning;

FKAR 2010:14

beslutade den 3 december 2010.

Försäkringskassan beslutar i fråga om Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) om assistansersättning

dels att de allmänna råden till 3 § första stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 51 kap. 3 § socialförsäkringsbalken och att beskrivningen av innehållet i bestämmelsen ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 3 § fjärde stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken,

dels att de allmänna råden till 4 § första stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 106 kap. 24 § socialförsäkringsbalken samt att beskrivningen av innehållet i bestämmelsen och de allmänna råden ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 4 § andra stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 106 kap. 25 § socialförsäkringsbalken och att beskrivningen av innehållet i bestämmelsen ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 8 § första stycket och 10 § andra stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 112 kap. 2 § respektive 51 kap. 11 § andra stycket socialförsäkringsbalken samt att beskrivningen av innehållet i bestämmelserna och de allmänna råden ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 11 § lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 51 kap. 17 § socialförsäkringsbalken och att beskrivningen av innehållet i bestämmelsen ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 17 § andra stycket lagen (1993:389) om assistansersättning ska avse 112 kap. 5 § socialförsäkringsbalken samt att beskrivningen av innehållet i bestämmelserna och de allmänna råden ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 5 a § förordningen (1993:1091) om assistansersättning ska ha följande lydelse,

dels att beskrivningen av innehållet i 7 § förordningen (1993:1091) om assistansersättning ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 11 § förordningen (1993:1091) om assistansersättning ska avse 51 kap. 19 § socialförsäkringsbalken och att beskrivningen av innehållet i bestämmelsen ska ha följande lydelse,

dels att de allmänna råden till 7 § tredje stycket Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning ska avse 7 § fjärde stycket Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning,

dels att beskrivningen av innehållet i 10 § tredje stycket Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning ska ha följande lydelse,

dels att beskrivningen av innehållet i 13 § femte stycket Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning och de allmänna råden ska ha följande lydelse.

Till socialförsäkringsbalken

51 kap. 2 §

Innehållet i bestämmelsen

Personlig assistans avser ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Allmänna råd

Hjälp med måltider bör – utöver hjälp med själva intagandet av föda – även anses innefatta hjälp med att ställa i ordning före och efter måltiden. Det innebär t.ex. att hjälp med uppvärmning och liknande räknas till de grundläggande behoven liksom hjälp med att plocka bort efter måltiden.

Hjälpinsatser av tillsynskaraktär i allmänhet bör inte ingå i de grundläggande behoven.

51 kap. 3 §

Innehållet i bestämmelsen

För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Allmänna råd

Den tid de personliga assistenterna använder för gemensamma träffar för genomgång och information bör inte räknas med när Försäkringskassan beviljar assistanstimmar.

51 kap. 11 § andra stycket

Innehållet i bestämmelsen

Om det finns särskilda skäl kan ersättning till en försäkrad efter ansökan lämnas med ett högre belopp än schablonbeloppet. Ersättningen får dock inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent.

Allmänna råd

Som utgångspunkt för hur schablonbeloppet lämpligen kan fördelas på olika

kostnader bör löne- och lönebikostnader svara för 87 procent av schablonbeloppet och övriga kostnader för 13 procent.

Som ledning för bedömningen av övriga kostnader vid förhöjt schablonbelopp bör följande ungefärliga procentsatser användas:
5-8 procent för administrationskostnader,
2-3 procent för utbildningsomkostnader,
1-2 procent för assistansomkostnader och
1-2 procent för arbetsmiljöinsatser och personalomkostnader.

Med särskilda skäl bör avses behov av assistansinsatser som medför förhöjda kostnader för den försäkrade. Till exempel bör kostnaden för arbete på obekväm arbetstid anses utgöra särskilda skäl för att bevilja ett högre belopp än schablonbeloppet om mer än hälften av assistanstimmarna är förlagda till obekväm arbetstid.

51 kap. 17 §

Innehållet i bestämmelsen

Om den försäkrade har fått biträde av personlig assistent genom kommunen får Försäkringskassan besluta att assistansersättningen ska betalas ut till kommunen i den utsträckning som den motsvarar avgiften till kommunen för sådan hjälp.

Allmänna råd

Försäkringskassan bör besluta att assistansersättningen ska betalas ut till kommunen om kommunen sedan tidigare står för kostnaden för personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

51 kap. 19 §

Innehållet i bestämmelsen

Försäkringskassan får på begäran av den försäkrade besluta att assistansersättningen ska betalas ut till någon annan enskild person, en juridisk person eller en kommun.

Allmänna råd

Försäkringskassan bör inte åta sig att betala ut assistansersättningen till fler än en betalningsmottagare.

106 kap. 24 §

Innehållet i bestämmelsen

Assistansersättning lämnas inte för tid när den funktionshindrade

1. vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting,
2. vårdas på en institution som drivs med bidrag från staten, en kommun eller ett landsting,
3. bor i en gruppbostad, eller
4. vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Allmänna råd

Med skola enligt socialförsäkringsbalken bör avses sådan utbildning som

ingår i det allmänna skolväsendet. Däremot bör inte till exempel folkhögskola, Statens skola för vuxna samt universitet räknas som skola.

Inför planerad flyttning från en institution bör Försäkringskassan fatta beslut med förbehåll att beslutet gäller under förutsättning att den försäkrade faktiskt flyttar från institutionen i fråga. På motsvarande sätt bör beslut kunna fattas vid flyttning från en gruppbostad.

106 kap. 25 §

Innehållet i bestämmelsen

Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning lämnas bland annat under tid när den funktionshindrade vårdas på sjukhus under en kortare tid.

Allmänna råd

Som kortare tid för vård på sjukhus bör räknas en tid på högst fyra veckor.

112 kap. 2 §

Innehållet i bestämmelsen

För tid till dess att ett ärende har avgjorts får Försäkringskassan besluta i fråga om ersättning, om

1. det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger,
2. det är sannolikt att sådan rätt föreligger, och
3. det är av väsentlig betydelse för den som begär ersättningen.

Ett beslut enligt första stycket får meddelas även när det står klart att rätt till ersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

Allmänna råd

Assistansersättningen bör anses vara av väsentlig betydelse för den försäkrade, om det inte finns särskilda omständigheter som talar mot detta. Även om kommunen beslutat om att lämna ersättning för personlig assistans enligt 9 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i avvaktan på Försäkringskassans beslut, bör assistansersättningen anses vara av väsentlig betydelse.

112 kap. 5 §

Innehållet i bestämmelsen

En myndighets eller en allmän förvaltningsdomstols beslut enligt denna balk ska gälla omedelbart, om inget annat föreskrivs i beslutet eller bestäms av en domstol som har att pröva beslutet.

Allmänna råd

Om den försäkrade behöver tid att ordna sitt stödbehov på annat sätt bör ett beslut om att inte längre betala ut assistansersättning gälla från en senare tidpunkt, dock senast från och med den tredje månaden efter den då beslutet fattades.

För den som själv anställer sina personliga assistenter och är skyldig att betala lön under de personliga assistenternas uppsägningstid bör ett beslut om

att inte längre betala ut assistansersättning gälla från och med den tidpunkt då uppsägningstiden upphör. Detta gäller under förutsättning att uppsägningstiden följer av lag.

Till förordningen (1993:1091) om assistansersättning

5 a §

Innehållet i bestämmelsen

Med kostnader för personliga assistenter avses
1. löne- och lönebikostnader,
2. assistans- och utbildningsomkostnader,
3. arbetsmiljöinsatser,
4. personalomkostnader och
5. administrationskostnader.

Allmänna råd

Med löne- och lönebikostnader bör avses samtliga lönekostnader och kostnadsersättningar till anställda, lagstadgade sociala avgifter, särskild löneskatt, premier för försäkringar, skattepliktiga förmåner och andra liknande ersättningar och kostnader.

Med assistansomkostnader bör avses kostnader som den försäkrade har för sina personliga assistenter i samband med gemensamma aktiviteter utanför bostaden. Som exempel kan nämnas resekostnader för assistenterna samt inträdesavgifter och liknande kostnader för assistenter vid aktiviteter tillsammans med den försäkrade.

Med utbildningsomkostnader bör avses kostnader för kurser, lärare och föreläsare samt lokaler för utbildning och fortbildning av assistenter och försäkrade. Vidare bör avses kostnader för handledning av assistenter utöver lönekostnader för assistenterna.

Med arbetsmiljöinsatser bör avses kostnader för att stärka arbetet för en god arbetsmiljö för de personliga assistenterna. Som exempel kan nämnas kostnader för hjälpmedel av enklare slag, kostnader för att lösa arbetsmiljöfrågor, insatser för att möjliggöra personalens hygien och för att ordna med jourrum till assistenten. Assistansersättningen bör inte täcka kostnader för andra hjälpmedel än kostnader för enklare arbetstekniska hjälpmedel som exempelvis handskar och förkläden.

Med personalomkostnader bör avses kostnader för företagshälsovård, friskvård, kaffe, hudkräm, tvål och liknande till assistenterna samt personalarrangemang, personaldagar och liknande aktiviteter.

Med administrationskostnader bör avses kostnader för att administrera assistansen. Det kan till exempel handla om kostnader för köp av administrativ hjälp, inventarier, resor, revision, företagsförsäkringar samt kostnader till arbetsgivar- och branschorganisation eller liknande.

7 §

Innehållet i bestämmelsen

Den som beviljats ett högre belopp än det årliga schablonbeloppet ska i samband med slutavräkningen redovisa samtliga kostnader för den lämnade assistansen.

Allmänna råd
Det kan inträffa att de redovisade kostnaderna varit lägre än de kostnader som beviljats. Om orsaken till de lägre kostnaderna bedöms vara av mer tillfällig natur bör en sänkning av timbeloppet inte ske för nästkommande tidsperiod.

Till Riksförsäkringsverkets föreskrifter (1993:24) om assistansersättning

7 § fjärde stycket

Innehållet i bestämmelsen
Om det finns särskilda skäl får den preliminära utbetalningen för en månad grundas på det aktuella behovet av assistanstimmar under månaden i stället för det genomsnittliga antalet beviljade assistanstimmar per månad under tidsperioden.

Allmänna råd
Det aktuella behovet kan vara fler eller färre timmar än de som genomsnittligt beviljats för månaden. Särskilda skäl för att betala ut fler timmar bör endast anses finnas om det finns tillräckligt med assistanstimmar kvar under resten av tidsperioden.

10 § tredje stycket

Medför slutavräkningen att återbetalning av assistansersättning ska ske, gäller vad som sägs i 108 kap. 22 § socialförsäkringsbalken. Sedan slutavräkning skett för en viss tidsperiod, får utbetalning av assistansersättning för den perioden ske endast om det finns särskilda skäl.

Allmänna råd
Med särskilda skäl bör avses löne- och lönebikostnader som hör till en tidsperiod för vilken slutavräkning skett men som förfaller till betalning under en senare tidsperiod. Med särskilda skäl bör också avses enstaka förbiseende vid uppgiftslämnande eller liknande omständigheter.

13 § femte stycket

Innehållet i bestämmelsen
Försäkringskassan får besluta att den försäkrade beviljas undantag från kravet på att varje månad lämna tidsredovisning enligt första stycket i de fall den försäkrade kan visa motsvarande uppgifter på annat sätt. Som förutsättning gäller att uppgiften grundas på en redovisning som är ordnad på ett betryggande sätt.

Allmänna råd
Försäkringskassan bör endast besluta om att bifalla en sådan begäran om den försäkrade kan visa att assistansanordnaren

- sedan tidigare är etablerad som anordnare,

- har tillfredsställande rutiner för tidsredovisning så att föreskrifterna om redovisning kan följas och
- förklarar sig villig att, när Försäkringskassan begär det, visa Försäkringskassan sin tidsredovisning.

Beslut om att bevilja undantag bör vara skriftligt och gälla tills vidare eller för viss tid.

Beslutar Försäkringskassan att bevilja undantag bör kontroll ske av att tidsredovisningen utförts enligt föreskrifterna. Kontrollen bör ske minst en gång vartannat år och omfatta assistans lämnad under minst en månads tid.

Dessa allmänna råd gäller från och med den 1 januari 2011.

FÖRSÄKRINGSKASSAN

EVA NORDQVIST

Jenny Lindmark